

**2014–2020 METŲ EUROPOS SAJUNGOS FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ
PROGRAMOS
2 PRIORITETO „INFORMACINĖS VISUOMENĖS SKATINIMAS“
PRIEMONĖS NR. 02.3.1-CPVA-V-527 „LIETUVIŲ KALBA INFORMACINĖSE
TECHNOLOGIJOSE“
PROJEKTŲ FINANSAVIMO SĄLYGŲ APRAŠAS NR. 1**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ Nr. 02.3.1-CPVA-V-527 priemonės „Lietuvių kalba informacinėse technologijose“ projektų finansavimo sąlygų aprašas Nr. 1 (toliau – Aprašas) nustato reikalavimus, kuriais turi vadovautis pareiškėjai, rengdami ir teikdami paraiškas finansuoti iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamus projektus (toliau – paraiška) pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos, patvirtintos Europos Komisijos 2014 m. rugsėjo 8 d. sprendimu Nr. C(2014)6397 (toliau – Veiksmų programa), 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ priemonės Nr. 02.3.1-CPVA-V-527 „Lietuvių kalba informacinėse technologijose“ (toliau – Priemonė) finansuojamas veiklas, taip pat institucijos, atliekančios paraiškų vertinimą, atranką ir iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamų projektų (toliau – projektas) įgyvendinimo priežiūrą.

2. Aprašas yra parengtas atsižvelgiant į:

2.1. Lietuvos Respublikos partnerystės sutartį, patvirtintą Europos Komisijos 2014 m. birželio 20 d. sprendimu Nr. 2014LT16M8PA001;

2.2. Veiksmų programą;

2.3. 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 1090 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“;

2.4. Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. 1K-316 „Dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Projektų taisyklės);

2.5. 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1K-499 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašo patvirtinimo“ (toliau – Veiksmų programos stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašas);

2.6. 2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos prioriteto įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2015 m. _____ d. įsakymu Nr. _____ „Dėl _____“ (toliau – Priemonių įgyvendinimo planas);

2.7. Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programą „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 244 „Dėl Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ patvirtinimo“.

3. Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Aprašo 2 punkte nurodytuose teisės aktuose ir Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų veiksmų programą, taisyklėse, patvirtintose

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programą“.

4. Apraše vartojamos kitos sąvokos:

4.1. **Elektroninė paslauga** – naudojant įvairius informacinių ir ryšių technologijų (toliau – IRT) kanalus ir priemones (pavyzdžiui, kompiuterį, mobiliojo ryšio telefoną, interaktyvią skaitmeninę televiziją ar kt.) gyventojams ir (arba) verslui nuotoliniu būdu teikiama viešoji arba administracinė paslauga, kuri apima visą veiksmų seką nuo paslaugos inicijavimo momento iki siekiamo paslaugos rezultato suteikimo. Elektroninę paslaugą inicijuoti gali tiek paslaugos gavėjas, tiek paslaugą teikianti institucija, be atskiro paslaugos gavėjo kreipimosi ir sutikimo;

4.2. **Pagrindiniai viešieji pirkimai** – tai viešieji pirkimai, skirti šioms projekto veikloms įgyvendinti: informacinės sistemos specifikacijai parengti; informacinei sistemai kurti ir diegti; programinę įrangą kurti ar įsigyti ir diegti; techninės priežiūros paslaugoms įsigyti. Pagrindiniais viešaisiais pirkimais nelaikomi viešieji pirkimai, skirti įsigyti projekto administravimo, viešinimo, turto draudimo ir kt. paslaugas;

4.3. **Pažangioji elektroninė paslauga** – įvairiais IRT kanalais ir įrenginiais pasiekama sudėtinė, proaktyvi, patogi naudotojams elektroninė paslauga, pagrįsta tradicinio paslaugos teikimo proceso pertvarkymu, automatinio duomenų apie paslaugos gavėją ir kitą reikalingą informaciją surinkimu, inovatyvių technologinių sprendimų panaudojimu;

4.4. **Platforminis sprendimas** – kompleksinis IT sprendimas, sudarytas iš sąveikių komponentų, kuris skirtas homogeniškoje technologinėje aplinkoje kurti ir teikti elektronines paslaugas;

4.5. **Sudėtinė elektroninė paslauga** – kelios į vieną paslaugą sujungtos, gyventojams ar verslui teikiamos elektroninės paslaugos, siekiant suteikti galutiniam naudotojui jo poreikius atitinkančią paslaugą pagal tam tikrą gyvenimo įvykį;

4.6. **IT sprendimas** – informaciją apdorojanti techninių ir programinių priemonių, skirtų patenkinti konkrečius institucijų, gyventojų, verslo įmonių poreikius, visuma.

5. Priemonės įgyvendinimą administruoja Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija (toliau – Ministerija) ir viešoji įstaiga Centrinė projektų valdymo agentūra (toliau – įgyvendinančioji institucija). Metodinę pagalbą ir konsultacijas dėl dokumentų rengimo ir projektų vertinimo, atrankos ar administravimo teikia Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos.

6. Pagal Priemonę teikiamo finansavimo forma – negražinamoji subsidija.

7. Projektų atranka pagal Priemonę bus atliekama valstybės projektų planavimo būdu.

8. Pagal Aprašą projektams įgyvendinti numatoma skirti iki 14 310 636,21 eurų (keturiolikos milijonų trijų šimtų dešimties tūkstančių šešių šimtų trisdešimt šešių eurų ir 21 euro cento), iš kurių iki 12 164 040,78 eurų (dvylikos milijonų šimto šešiasdešimt keturių tūkstančių keturiasdešimties eurų ir 78 euro centų) – Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinių fondų (Europos regioninės plėtros fondo) lėšos, iki 2 146 595,43 eurų (dviejų milijonų šimto keturiasdešimt šešių tūkstančių penkių šimtų devyniasdešimt penkių eurų ir 43 euro centų) – Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos.

9. Priemonės tikslas – puoselėti lietuvių kalbą, kuriant ir plėtojant visuomenės poreikius atitinkančius skaitmeninius produktus ir elektronines paslaugas.

10. Pagal Aprašą remiama veikla – lietuvių kalbos informacinių technologijų sprendimų plėtojimas ir jų pritaikymas elektroninių paslaugų kūrimui.

11. Pagal Apraše nurodytą remiamą veiklą valstybės projektų sąrašą numatoma sudaryti 2015 m. IV ketvirtį.

II SKYRIUS REIKALAVIMAI PAREIŠKĖJAMS IR PARTNERIAMS

12. Pagal Aprašą galimi pareiškėjai ir partneriai yra viešieji juridiniai asmenys, viešosios įstaigos ir akcinės bendrovės, kurių dalininkai yra valstybė.

13. Pareiškėju (projekto vykdytoju) ir partneriu gali būti tik juridiniai asmenys. Pareiškėju (projekto vykdytoju) ir partneriu negali būti juridinių asmenų filialai arba atstovybės.

III SKYRIUS PROJEKTAMS TAIKOMI REIKALAVIMAI

14. Projektas turi atitikti Projektų taisyklių 10 skirsnyje nustatytus bendruosius reikalavimus.

15. projektas turi atitikti šiuos specialiuosius projektų atrankos kriterijus, patvirtintus 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos Stebėsenos komiteto 2015 m. _____ d. posėdžio nutarimu Nr. __ :

15.1. Projektas turi atitikti Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 244 „Dėl Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ patvirtinimo“, tikslo „Puoselėti IRT priemonėmis Lietuvos kultūrą ir lietuvių kalbą – kurti visuomenės poreikius atitinkantį kultūrinį ir lietuvių rašytinės ir sakytinės kalbos sąsajomis pagrįstą skaitmeninį turinį, plėtoti skaitmeninius produktus ir elektronines paslaugas“ uždavinį „Kurti ir plėtoti viešai prieinamus kalbos ir raštijos išteklius ir paslaugas, diegti lietuvių kalbos technologijas ir skaitmeninius produktus į IRT“;

15.2. projektas turi atitikti Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 478 „Dėl informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. spalio 24 d. nutarimo Nr. 1281 „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2011–2019 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“, 3.2. uždavinio „Kurti ir plėtoti viešai prieinamus kalbos ir raštijos išteklius ir paslaugas, diegti lietuvių kalbos technologijas ir skaitmeninius produktus į IRT“ bent vieną priemonę;

16. Pagal šį Aprašą nefinansuojami didelės apimties projektai.

17. Teikiamų pagal Aprašą projektų įgyvendinimo trukmė turi būti ne ilgesnė kaip 36 mėnesiai nuo projekto sutarties pasirašymo dienos.

18. Dėl objektyvių priežasčių, kurių projekto vykdytojas negalėjo numatyti paraiškos pateikimo ir vertinimo metu, projekto vykdymo laikotarpis gali būti pratęstas Projektų taisyklių nustatyta tvarka.

19. Projekto veiklos turi būti vykdomos Lietuvos Respublikoje.

20. Projektu turi būti siekiama Aprašo 1 lentelėje išvardintų stebėsenos rodiklių, kurių skaičiavimo aprašas numatytas Veiksmų programos stebėsenos rodiklių skaičiavimo apraše, pasiekimo:

1 lentelė. Priemonės stebėsenos rodikliai

Stebėsenos rodiklio kodas	Stebėsenos rodiklio pavadinimas	Matavimo vienetas	Tarpinė reikšmė 2018 m. gruodžio 31 d.	Galutinė reikšmė 2023 m. gruodžio 31 d.
R.S.309	Gyventojų, kurie naudojami elektroniniu	Procentai	23	28

	būdu teikiamomis viešosiomis ir administracinėmis paslaugomis, dalis			
P.S.310	Sukurtos elektroninės paslaugos	Skaičius	0	15

21. Projekto parengtumui taikomi šie reikalavimai:

21.1. iki paraiškos pateikimo įgyvendinančiajai institucijai turi būti parengti informacinių sistemų nuostatų ar jų pakeitimų projektai (šis reikalavimas taikomas tuo atveju, kai planuojamos investicijos į informacinių sistemų sukūrimą ar modernizavimą) ir (ar) registrų nuostatų ar jų pakeitimų projektai (šis reikalavimas taikomas tuo atveju, kai planuojamos investicijos į registrų sukūrimą ar modernizavimą):

21.1.1. informacinės sistemos nuostatų projektas rengiamas vadovaujantis Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. vasario 27 d. nutarimu Nr. 180 „Dėl Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

21.1.2. registro nuostatų projektas rengiamas vadovaujantis Registrų steigimo, kūrimo, reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 881 „Dėl registrų steigimo, kūrimo, reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

21.2. iki paraiškos pateikimo įgyvendinančiajai institucijai turi būti parengti projekto administravimo paslaugų viešojo pirkimo dokumentai (netaikoma, jei pareiškėjas informuoja, kad minėtos paslaugos nebus įsigyjamos ir pateikia argumentuotą pagrindimą, kad projekto administravimo veiklas tinkamai atliks pats).

21.3. iki paraiškos pateikimo įgyvendinančiajai institucijai turi būti parengti informacinės sistemos specifikacijos parengimo paslaugų viešojo pirkimo dokumentai, jeigu šias paslaugas numatyta įsigyti viešojo pirkimo būdu.

21.4. užpildyti ir kartu su projektiniu pasiūlymu pateikti Ministerijai:

21.4.1. Elektroninių paslaugų plėtros prioritetų nustatymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2015 m. _____ įsakymu Nr. ____ „Dėl Elektroninių paslaugų plėtros prioritetų nustatymo metodikos patvirtinimo“, 1 priede pateiktą informaciją;

21.4.2. Elektroninių paslaugų kokybės vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2015 m. _____ įsakymu Nr. ____ „Dėl elektroninių paslaugų kokybės vertinimo metodikos patvirtinimo“, 3 priede „Elektroninės paslaugos kokybės vertinimo klausimynas“ pateiktą klausimyną, kuris skirtas nustatyti esamą ir būsimą, t.y. planuojamą pasiekti, elektroninės paslaugos kokybės lygį ir palyginti su vertinamai paslaugai nustatytu būtinu ir siektinu kokybės lygiu.

22. Jeigu pareiškėjas pradeda projekto veiklas vykdyti iki projekto finansavimo ir administravimo sutarties įsigaliojimo dienos, pareiškėjo patirtos išlaidos galės būti kompensuojamos projekto finansavimo lėšomis, jeigu jos atitiks tinkamoms finansuoti projekto išlaidoms nustatytus reikalavimus.

23. Negali būti numatyti projekto apribojimai, kurie turėtų neigiamą poveikį lyčių lygybės ir nediskriminavimo dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos principų įgyvendinimui.

24. Neturi būti numatyti projekto veiksmai, kurie turėtų neigiamą poveikį darnaus vystymosi principo įgyvendinimui.

IV SKYRIUS

TINKAMŲ FINANSUOTI PROJEKTO IŠLAIDŲ IR FINANSAVIMO REIKALAVIMAI

25. Projekto išlaidos turi atitikti Projektų taisyklių VI skyriuje ir Rekomendacijose dėl projektų išlaidų atitikties Europos Sąjungos struktūrinių fondų reikalavimams, kurios paskelbtos ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt, išdėstytus projekto išlaidoms taikomus reikalavimus.

26. Didžiausia projektui galima skirti finansavimo lėšų suma yra 2 mln. eurų (du milijonai eurų).

27. Didžiausia galima projekto finansuojamoji dalis sudaro 100 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

28. Pareiškėjas ir (arba) partneris savo iniciatyva ir savo ir (arba) kitų šaltinių lėšomis gali prisidėti prie projekto įgyvendinimo.

29. Projekto tinkamų finansuoti išlaidų dalis, kurios nepadengia projektui skiriamo finansavimo lėšos, turi būti finansuojama iš projekto vykdytojo ir (ar) partnerio (-ių) lėšų.

30. Techninės įrangos įsigijimo išlaidos yra netinkamos finansuoti projekto lėšomis, išskyrus atvejus kai įsigyjama specifinių funkcijų atlikimą užtikrinanti valstybės informacinių išteklių infrastruktūra ir (arba) projekto vykdytojas tvarko valstybės informacinių išteklių infrastruktūrą savarankiškai Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gegužės 13 d. nutarime Nr. 498 „Dėl valstybės informacinių išteklių infrastruktūros konsolidavimo ir jos valdymo optimizavimo“ nustatyta tvarka.

31. Pagal šį Aprašą tinkamų arba netinkamų finansuoti išlaidų kategorijos yra šios:

Išlaidų kategorijos Nr.	Išlaidų kategorijos pavadinimas	Reikalavimai ir paaiškinimai
1.	Žemė	Netinkama finansuoti išlaidų kategorija
2.	Nekilnojamasis turtas	Netinkama finansuoti išlaidų kategorija
3.	Statyba, rekonstravimas, remontas ir kiti darbai	Netinkama finansuoti išlaidų kategorija
4.	Įranga, įrenginiai ir kitas turtas	Šiai kategorijai priskiriamos tinkamos finansuoti išlaidomis yra: 1. Programinės įrangos kūrimo, pritaikymo, informacinės sistemos ir (ar) registro kūrimo ir (ar) modernizavimo išlaidos (įskaitant informacinės sistemos ir (ar) registro projektavimo, techninės priežiūros ir kitas susijusias išlaidas); 2. Programinės įrangos (licencijų) įsigijimo ir nuomos išlaidos; 3. Informacinės sistemos ir (ar) registro programinės įrangos įdiegimo IT paslaugų teikėjo infrastruktūroje išlaidos; 4. Duomenų teikimo sąsajų iš kitų informacinių sistemų ir (ar) registų, reikalingų elektroninių paslaugų kūrimui ar modernizavimui, sukūrimo išlaidos; 3. Apmokėjimo, už IT paslaugų teikėjų teikiamas IT paslaugas, numatytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gegužės 13 d. nutarime Nr. 498 „Dėl valstybės informacinių išteklių infrastruktūros konsolidavimo ir jos valdymo optimizavimo“, išlaidos (projekto įgyvendinimo

		<p>metu);</p> <p>4. Turto draudimo išlaidos (jei taikoma).</p> <p>5. Techninės įrangos įsigijimo išlaidos yra netinkamos finansuoti projekto lėšomis, išskyrus atvejus kai įsigijama specifinių funkcijų atlikimą užtikrinanti valstybės informacinių išteklių infrastruktūra ir (arba) projekto vykdytojas tvarko valstybės informacinių išteklių infrastruktūrą savarankiškai Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gegužės 13 d. nutarime Nr. 498 „Dėl valstybės informacinių išteklių infrastruktūros konsolidavimo ir jos valdymo optimizavimo“ nustatyta tvarka.</p>
5.	Projekto vykdymas	<p>Šiai kategorijai priskiriamos tinkamos finansuoti išlaidos yra:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Projektą vykdančio personalo darbo užmokesčio išlaidos; 2. Investicijų projektų rengimo išlaidos; 3. Tradicinio paslaugos teikimo proceso, kuris susijęs su projekto metu numatomomis kurti ir (ar) modernizuoti elektroninėmis paslaugomis, pertvarkymo (reinžinerijos) išlaidos; 4. Kitos projekto veikloms įvykdyti būtinos ir pagrįstos išlaidos. <p>Šiai kategorijai priskiriamos netinkamos finansuoti išlaidos yra:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Informacinės sistemos ir (ar) registro nuostatų parengimo išlaidos; 2. Projektinio pasiūlymo ir paraiškos parengimo išlaidos; 3. Pareiškėjo ir (arba) partnerio institucijos veiklos modelių parengimo išlaidos.
6.	Informavimas apie projektą	<p>Šiai kategorijai priskiriamos privalomų viešinimo priemonių, nurodytų Projektų taisyklių 450 punkte, rengimo išlaidos, su projekto pristatymu susijusios reprezentacinės išlaidos (išskyrus išlaidas alkoholiui ir tabakui) ir išlaidos kitiems informavimo apie projektą veiksams.</p>
7.	Netiesioginės išlaidos ir kitos išlaidos pagal fiksuotąją projekto išlaidų normą	<p>Šiai kategorijai priskiriamos išlaidos, susijusios su projekto priežiūra ir administravimu. Projektui taikoma fiksuotoji projekto išlaidų norma netiesioginėms išlaidoms skaičiuojama vadovaujantis Projektų taisyklių 10 priedu. Konkrečiam projektui taikomą fiksuotąją projekto išlaidų normą nustato įgyvendinančioji institucija projekto tinkamumo finansuoti vertinimo metu, remdamasi projekto biudžetu ir neviršydama Projektų taisyklių 10 Priedo 4 punkte nustatytų didžiausių ribų.</p>

32. Pajamoms iš projekto veiklų, gautoms projekto įgyvendinimo metu ir projekto tęstinumo laikotarpiu, taikomi reikalavimai nustatyti Projektų taisyklių 36 skirsnyje.

V SKYRIUS

PARAIŠKŲ RENGIMAS, PAREIŠKĖJŲ INFORMAVIMAS, KONSULTAVIMAS, PARAIŠKŲ TEIKIMAS IR VERTINIMAS

33. Galimi pareiškėjai iki 2015 m. _____ d. turi Ministerijai raštu ir elektroninėje laikmenoje pateikti projektinį pasiūlymą pagal formą, nustatytą Valstybės projektų atrankos tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos susiekimo ministro 2015 m. _____ d. įsakymu Nr. _____ „Dėl _____“, ir paskelbtą ES struktūrinių fondų svetainėje www.esinvesticijos.lt. Kartu su projektiniu pasiūlymu galimi pareiškėjai turi pateikti:

33.1. Investicijų projektą, parengtą pagal Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodiką. Ši metodika skelbiama ES struktūrinių fondų interneto svetainė www.esinvesticijos.lt.

33.2. Investicijų projekte papildomai turi būti išnagrinėta ir pateikta informacija apie pareiškėjo ir (ar) partnerio naudojamą esamą IRT infrastruktūrą ir planuojamą reikiamų naujų IRT infrastruktūros resursų poreikį, kuris bus būtinas teikiant projekto įgyvendinimo metu sukurtas ar modernizuotas elektronines paslaugas. Ši informacija taip pat turės būti pateikta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gegužės 13 d. nutarimu Nr. 498 „Dėl valstybės informacinių išteklių infrastruktūros konsolidavimo ir jos valdymo optimizavimo“ paskirtam IT paslaugų katalogo tvarkytojui.

33.3. Kai rengiamas projektas, kuriam įgyvendinti planuojamos investicijos į reikšmingos valstybės informacinės sistemos kūrimą ar modernizavimą, papildomai investicijų projekte turi būti pateikta informacija apie valstybės informacinės sistemos tikslus ir pagrindžiamas jos reikalingumas, apibūdinamos numatomos kompiuterizuoti institucijai teisės aktuose nustatytos funkcijos ir įvertinamos investicijos, finansavimo šaltiniai, apibūdinama galima valstybės informacinės sistemos nauda, pasirinktas valstybės informacinės sistemos kūrimo būdas, valstybės informacinės sistemos kūrimo kontrolės etapai ir kita su steigiamą valstybės informacine sistema susijusi informacija. Minėta informacija turi būti pateikta vadovaujantis Valstybės informacinių sistemų gyvavimo ciklo valdymo metodika, patvirtinta Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2014 m. vasario mėn. 25 d. įsakymu Nr. T-29 „Dėl valstybės informacinių sistemų gyvavimo ciklo valdymo metodikos patvirtinimo“.

33.4. Atsižvelgiant į pasirinktą projekto investavimo objekto tipą (naujo nematerialiojo turto įsigijimas arba esamo nematerialiojo turto pakeitimas; esamo nematerialiojo turto tobulinimas), pateikti projekto įgyvendinimo alternatyvų, išnagrinėtų vadovaujantis Optimalios projekto įgyvendinimo alternatyvos pasirinkimo kokybės vertinimo metodikos, patvirtintos 2014-2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos valdymo komiteto 2014 m. spalio 13 d. posėdžio sprendimu (protokolo Nr. 35) (toliau – Kokybės metodika) ir skelbiamos ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt, nustatytais reikalavimais, analizės rezultatus:

33.4.1. Vertinant projekto investavimo objekto tipą – naujo nematerialiojo turto įsigijimas arba esamo nematerialiojo turto pakeitimas, minimaliai turi būti išnagrinėtos ir palygintos šios projekto įgyvendinimo alternatyvos:

33.4.1.1. naujo nematerialiojo turto įsigijimas ar esamo nematerialiojo turto pakeitimas;

33.4.1.2. nematerialiojo turto nuoma;

33.4.1.3. elektroninių paslaugų kūrimo realizavimas panaudojant esamus platforminius sprendimus.

33.4.2. Vertinant projekto investavimo objekto tipą – esamo nematerialiojo turto tobulinimas, minimaliai turi būti išnagrinėtos ir palygintos šios projekto įgyvendinimo alternatyvos:

33.4.2.1. esamo nematerialiojo turto tobulinimas;

33.4.2.2. elektroninių paslaugų kūrimo realizavimas panaudojant esamus platforminius sprendimus.

33.5. Sąnaudų ir naudos analizės rezultatų lentelę, parengtą pagal formą, nustatytą Kokybės metodikos 4 priede.

33.6. Pateikti Elektroninių paslaugų plėtros prioritetų nustatymo metodikos 1 priede pateiktą informaciją.

33.7. pateikti užpildytą Elektroninių paslaugų kokybės vertinimo metodikos 3 priede „Elektroninės paslaugos kokybės vertinimo klausimynas“ pateiktą klausimyną, kuris skirtas nustatyti esamą ir būsimą, t. y. planuojamą pasiekti, elektroninės paslaugos kokybės lygį bei palyginti su vertinamai paslaugai nustatytu būtinu ir siektinu kokybės lygiu.

34. Rengiant investicijų projektą pareiškėjai turi vadovautis:

34.1. Elektroninių paslaugų kūrimo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2015 m. ____ d. įsakymu Nr. ____ „Dėl elektroninių paslaugų kūrimo metodikos patvirtinimo“, nustatytais reikalavimais.

34.2. Sudėtinių elektroninių paslaugų kūrimo ir teikimo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2015 m. ____ d. įsakymu Nr. ____ „Dėl sudėtinių elektroninių paslaugų kūrimo ir teikimo metodikos patvirtinimo“, nustatytais reikalavimais (taikoma jeigu projekto įgyvendinimo metu bus kuriamos sudėtinės elektroninės paslaugos).

35. Kokybės metodika yra taikoma ir sąnaudų ir naudos analizė yra atliekama projektui, kuriam įgyvendinti suplanuotų investicijų į investavimo objektus išlaidų suma, išskyrus (atėmus) jam tenkantį pridėtinės vertės mokestį ir išlaidas, kurios yra apmokamos supaprastintai pagal iš anksto nustatytus dydžius (fiksuojuosius įkainius, fiksuotąsias sumas arba fiksuotąsias normas), viršija 300 000 eurų.

36. Investicijų projekto ar jo dalies įgyvendinimas gali būti finansuojamas pagal Aprašą tik tuo atveju, jeigu investicijų projekto ekonominis naudos ir išlaidų santykis (t. y. ekonominės analizės rodiklis, atskleidžiantis, kiek kartų investicijų projekto sukuriama ekonominė nauda viršija jam įgyvendinti reikalingas ekonomines išlaidas), apskaičiuotas vadovaujantis Investicijų projektu, kuriems siekiama gauti finansavimą iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodikos 5.4 skyriaus nuostatomis, yra didesnis už 1 (vienetą) (taikoma projektams, kurių įgyvendinimo alternatyvų analizei atlikti taikytas sąnaudų ir naudos analizės metodas).

37. Ministerija, įvertinusi projektinius pasiūlymus, priims sprendimą dėl valstybės projektų sąrašo sudarymo. Į valstybės projektų sąrašą gali būti įtraukti tik Projektų taisyklių 37 punkte nustatytus reikalavimus atitinkantys projektai. Pareiškėjai, kurių projektai įtraukti į valstybės projektų sąrašą, įgis teisę teikti paraišką finansuoti projektą.

38. Siekdamas gauti finansavimą pareiškėjas turi užpildyti paraišką, kurios forma nustatyta Projektų taisyklių 3 priede ir skelbiama ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt.

39. Pareiškėjas pildo paraiškos formą ir teikia ją per Iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamų projektų duomenų mainų svetainę (toliau – DMS) / raštu (kartu pateikdamas į elektroninę laikmeną įrašytą paraišką) įgyvendinančiajai institucijai Projektų taisyklių 12 skirsnyje nustatyta tvarka. *(Taikoma, jei toliau aprašytos funkcinės galimybės įdiegtos)* Pareiškėjas prie DMS jungiasi naudodamasis Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma ir užsiregistruojantis tampa DMS naudotoju.

40. Jei vadovaujančioji institucija laikinai neužtikrina DMS funkcinių galimybių ir dėl to pareiškėjai negali pateikti paraiškos ar jos priedo (-ų) paskutinę paraiškų pateikimo termino dieną, įgyvendinančioji institucija paraiškų pateikimo terminą pratęsia 7 dienų ir (arba) sudaro galimybę paraiškas ar jų priedus pateikti kitu būdu bei apie tai paskelbia Projektų taisyklių 82 punkte nustatyta tvarka.

41. Kartu su paraiška pareiškėjas turi pateikti šiuos priedus:

41.1. partnerio (-ių) deklaraciją (-as) (taikoma, jei projektą numatyta įgyvendinti kartu su partneriais);

41.2. pirkimo ir (arba) importo pridėtinės vertės mokesčio tinkamumo finansuoti Europos Sąjungos fondų ir (arba) Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis klausimyną;

41.3. informaciją apie iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamų projektų gaunamas pajamas;

41.4. projekto biudžeto ir veiklų paskirstymą pagal pareiškėją ir partnerį (-ius) (taikoma, jei projektą numatyta įgyvendinti kartu su partneriais);

41.5. informacinių sistemų ir (ar) registrų nuostatų projektą;

41.6. projekto administravimo paslaugų viešojo pirkimo dokumentus (netaikoma, jei pareiškėjas informuoja, kad minėtos paslaugos nebus išigyjamos ir pateikia argumentuotą pagrindimą, kad projekto administravimo veiklas tinkamai atliks pats);

41.7. informacinės sistemos specifikacijos parengimo paslaugų viešojo pirkimo dokumentus, jeigu šias paslaugas numatyta išgyyti viešojo pirkimo būdu;

41.8. projekto įgyvendinimo metu numatomų vykdyti viešųjų pirkimų planą.

42. Jei yra sudarytos funkcinės galimybės, visi Aprašo 41 punkte nurodyti priedai turi būti teikiami per DMS, jei tokių galimybių nėra, paraiškos priedai įgyvendinančiajai institucijai teikiami raštu ir elektroninėje laikmenoje. Jei priedai teikiami ne kartu su paraiška, jie turi būti pateikti iki paraiškai teikti nustatyto termino paskutinės dienos. Paraiškos pateikimo data ir laikas nustatomi pagal paskutinio pateikto priedo pateikimo datą ir laiką.

43. Paraiškų pateikimo paskutinė diena nustatoma valstybės projektų sąrašė. Pareiškėjui praleidus valstybės projektų sąrašė nustatytą paraiškos pateikimo terminą, sprendimą dėl paraiškos priėmimo, atsižvelgdama į termino praleidimo priežastis ir suderinus su Ministerija, priima įgyvendinančioji institucija.

44. Pareiškėjai informuojami ir konsultuojami Projektų taisyklių 5 skirsnyje nustatyta tvarka. Informacija apie konkrečius įgyvendinančiosios institucijos konsultuojančius asmenis ir jų kontaktus bus nurodyta įgyvendinančiosios institucijos siunčiamame pasiūlyme teikti paraiškas pagal valstybės projektų sąrašė .

45. Įgyvendinančioji institucija atlieka projekto tinkamumo finansuoti vertinimą Projektų taisyklių 14 ir 15 skirsniuose nustatyta tvarka pagal Aprašo 1 priede „Tinkamumo finansuoti vertinimo lentelė“ nustatytus reikalavimus.

46. Paraiškos vertinimo metu įgyvendinančioji institucija gali paprašyti pareiškėjo pateikti trūkstantą informaciją ir (arba) dokumentus. Pareiškėjas privalo pateikti šią informaciją ir (arba) dokumentus per įgyvendinančiosios institucijos nustatytą terminą.

47. Paraiškos tinkamumo finansuoti vertinimas atliekamas ne ilgiau kaip 60 dienų nuo projekto paraiškos gavimo dienos.

48. Nepavykus paraiškų įvertinti per nustatytą terminą (kai paraiškų vertinimo metu reikia kreiptis į kitas institucijas, atliekama patikra projekto įgyvendinimo ir (ar) administravimo vietoje, taip pat kai buvo gauta paraiškų, kurių suma didesnė, nei kvietimui teikti paraiškas skirta lėšų suma), vertinimo terminas gali būti pratęstas įgyvendinančiosios institucijos sprendimu. Apie naują paraiškų vertinimo terminą įgyvendinančioji institucija informuoja pareiškėjus per DMS arba raštu, jei nėra užtikrintas DMS funkcionalumas.

49. Paraiška atmetama dėl priežasčių, nustatytų Apraše ir Projektų taisyklių 14–16 skirsniuose, juose nustatyta tvarka. Apie paraiškos atmetimą pareiškėjas informuojamas per DMS arba raštu, jei nėra užtikrintas DMS funkcionalumas, per 3 darbo dienas nuo sprendimo dėl paraiškos atmetimo priėmimo dienos.

50. Pareiškėjas sprendimą dėl paraiškos atmetimo gali apskųsti Projektų taisyklių 43 skirsnyje nustatyta tvarka ne vėliau kaip per 14 dienų nuo tos dienos, kurią pareiškėjas sužinojo ar turėjo sužinoti apie skundžiamus įgyvendinančiosios institucijos veiksmus ar neveikimą.

51. Sprendimą dėl projekto finansavimo arba nefinansavimo priima Ministerija Projektų taisyklių 17 skirsnyje nustatyta tvarka.

52. Ministerijai priėmus sprendimą finansuoti projektą, įgyvendinančioji institucija per 3 darbo dienas nuo šio sprendimo gavimo dienos per DMS arba raštu, jei nėra užtikrintas DMS funkcionalumas, pateikia šį sprendimą pareiškėjams.

53. Pagal Aprašą finansuojamiems projektams įgyvendinti bus sudaromos dvišalės sutartys.

54. Įgyvendinančioji institucija Projektų taisyklių 18 skirsnyje nustatyta tvarka parengia ir pateikia pareiškėjui projekto sutarties projektą ir nurodo pasiūlymo pasirašyti sutartį galiojimo terminą. Pareiškėjui per įgyvendinančiosios institucijos nustatytą pasiūlymo galiojimo terminą nepasirašius sutarties, pasiūlymas pasirašyti sutartį netenka galios. Pareiškėjas turi teisę kreiptis į įgyvendinančiąją instituciją su prašymu dėl objektyvių priežasčių, nepriklausančių nuo pareiškėjo, pakeisti sutarties pasirašymo terminą.

55. Projekto sutarties originalas gali būti rengiamas ir teikiamas:

55.1. kaip pasirašytas popierinis dokumentas arba

55.2. kaip elektroninis dokumentas, pasirašytas elektroniniu parašu, priklausomai nuo to, kokią šio dokumentų formą pasirenka projekto vykdytojas.

VI SKYRIUS PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMAI

56. Projektas įgyvendinamas pagal projekto sutartyje, kurios forma nustatyta Projektų taisyklių 4 priede, ir Projektų taisyklėse nustatytus reikalavimus. Projektui taip pat taikomi reikalavimai, nustatyti Apraše.

57. Projektų įgyvendinimo metu yra draudžiama kurti naujus IT sprendimus ir (arba) elektronines paslaugas, kurie jau buvo sukurti įgyvendinant projektus, finansuojamus pagal 2007-2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programos 3 prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ įgyvendinimo priemonę Nr. VP2-3.1-IVPK-12-K „Lietuvių kalba informacinėje visuomenėje“. 2007-2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programos 3 prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ įgyvendinimo priemonės Nr. VP2-3.1-IVPK-12-K „Lietuvių kalba informacinėje visuomenėje“ lėšomis sukurti IT sprendimai gali būti toliau plėtojami ir panaudojami kuriant naujas elektronines paslaugas.

58. Projekto vykdytojas, įgyvendindamas projektą, turi:

58.1. Kuriant ar modernizuojant projekto įgyvendinimo metu suplanuotas elektronines ir (ar) sudėtines elektronines paslaugas turi būti vadovujamasi Elektroninių paslaugų plėtros prioritetų nustatymo metodikoje nustatytais reikalavimais;

58.2. Kuriant ar modernizuojant projekto įgyvendinimo metu suplanuotas elektronines paslaugas turi būti vadovujamasi Elektroninių paslaugų kūrimo metodikoje nustatytais reikalavimais;

58.3. Kuriant ar modernizuojant projekto įgyvendinimo metu suplanuotas sudėtines elektronines paslaugas turi būti vadovujamasi Sudėtinių elektroninių paslaugų kūrimo ir teikimo metodikoje nustatytais reikalavimais;

58.4. Kuriant ar modernizuojant projekto įgyvendinimo metu suplanuotas elektronines ir (ar) sudėtines elektronines paslaugas turi būti vadovujamasi užpildyto Elektroninių paslaugų kokybės vertinimo metodikos 3 priede „Elektroninės paslaugos kokybės vertinimo klausimynas“ pateikto klausimyno rezultatais;

58.5. Užtikrinti, kad projekto įgyvendinimo metu bus tinkamai ir laiku vykdomos projekto veiklos. Tinkamam projekto valdymui turi būti išigyjamos projekto valdymo paslaugos, kurios apimtų projekto administravimo veiklas (pavyzdžiui, pirkimo dokumentų (kvalifikacinių ir/arba techninių reikalavimų) rengimą, konsultavimą, mokėjimo prašymų rengimą ir pan.) ir projekto techninės priežiūros veiklas. Jeigu projekto vykdytojas pateikia argumentuotą pagrindimą, kad projekto veiklų valdymą tinkamai atliks pats, minėtų paslaugų įsigyti neprivaloma;

58.6. Nedelsiant, bet ne vėliau kaip per mėnesį nuo projekto finansavimo ir administravimo sutarties įsigaliojimo dienos, pateikti įgyvendinančiajai institucijai išankstinei priežiūrai numatyto vykdyti pirmojo pagrindinio viešojo pirkimo dokumentus, jeigu šie pirkimai nėra pradėti iki projekto finansavimo ir administravimo sutarties įsigaliojimo dienos;

58.7. Jeigu pareiškėjas pradeda pagrindinius viešuosius pirkimus iki projekto finansavimo ir administravimo sutarties įsigaliojimo dienos, pareiškėjo patirtos išlaidos galės būti kompensuojamos projekto finansavimo lėšomis, jeigu jos atitiks tinkamoms finansuoti projekto išlaidoms nustatytus reikalavimus;

58.8. Prieš pradėdamas vykdyti viešuosius pirkimus, skirtus informacinės sistemos specifikacijai parengti ir informacinei sistemai sukurti, turi užtikrinti, kad iki viešojo pirkimo, skirto informacinės sistemos specifikacijai parengti ir informacinei sistemai sukurti, pradžios, bet ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo projekto finansavimo ir administravimo sutarties įsigaliojimo dienos, būtų patvirtinti kuriamos arba modernizuojamos informacinės sistemos nuostatai ar jų pakeitimai Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. vasario 27 d. nutarimu Nr. 180 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, nustatyta tvarka;

58.9. Jeigu pareiškėjas per 3 mėnesius nuo projekto finansavimo ir administravimo sutarties įsigaliojimo dienos nepradeda pagrindinių viešųjų pirkimų, projekto finansavimo ir administravimo sutartis gali būti nutraukta;

58.10. Užtikrinti, kad projekto įgyvendinimo metu projekto finansavimo lėšomis įgytas turtas nebūtų sugadintas, sunaikintas ar prarastas projekto veiklų įgyvendinimo metu ir 5 metus po projekto veiklų įgyvendinimo pabaigos;

58.11. Kuriant ir (ar) modernizuojant informacines sistemas ir (arba) registrus laikytis žemiau nurodytų teisės aktų nuostatų:

58.11.1. Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymu;

58.11.2. Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašu;

58.11.3. Registrų steigimo, kūrimo, reorganizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašu;

58.11.4. Valstybės informacinių sistemų gyvavimo ciklo valdymo metodika.

58.12. Kuriant ir (ar) modernizuojant elektronines ir (ar) sudėtines elektronines paslaugas laikytis žemiau nurodytų teisės aktų nuostatų:

58.12.1. Kuriamų viešųjų ir administracinių elektroninių paslaugų tinkamumo naudotojams užtikrinimo priemonių metodinėmis rekomendacijomis, patvirtintomis Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos 2014 m. gegužės 5 d. direktoriaus įsakymu Nr. T-65 „Dėl kuriamų viešųjų ir administracinių elektroninių paslaugų tinkamumo naudotojams užtikrinimo priemonių metodinių rekomendacijų patvirtinimo“;

58.12.2. Neįgaliesiems pritaikytų interneto tinklalapių kūrimo, testavimo ir įvertinimo metodinėmis rekomendacijomis, patvirtintomis Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2013 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. T-72 „Dėl Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004 m. kovo 31 d. įsakymo Nr. T-40 „Dėl Neįgaliesiems pritaikytų interneto tinklalapių kūrimo, testavimo ir įvertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“.

58.13. Pasirašius informacinės sistemos ir (ar) registro kūrimo paslaugų viešojo pirkimo sutartį, per 10 darbo dienų įgyvendinančiajai institucijai pateikti informacinės sistemos ir (ar) registro kūrimo grafiką. Jeigu šis grafikas yra atnaujinamas, per 5 darbo dienas nuo jo atnaujinimo projekto vykdytojas privalo pateikti atnaujintą grafiką ir pakeitimą sąlygojusius paaiškinimus įgyvendinančiajai institucijai.

58.14. sudaryti galimybę visiems norintiesiems laisvai ir nemokamai naudotis projekto įgyvendinimo metu sukurtais rezultatais (elektroninėmis paslaugomis ir elektroniniais sprendimais);

58.15. leisti projekto metu sukurtus rezultatus (elektronines paslaugas, elektroninius sprendimus, kitus projekto metu sukurtus produktus) laisvai ir nemokamai naudoti tretiesiems asmenims, siekiant toliau vystyti šiuos rezultatus ir (arba) pritaikyti juos naujų elektroninių sprendimų ir elektroninių paslaugų kūrimui;

58.16. Laikytis kitų projekto finansavimo ir administravimo sutartyje nustatytų įsipareigojimų.

59. Projektui gali būti skiriamas papildomas finansavimas Projektų taisyklių 20 skirsnyje nustatyta tvarka.

60. 5 metus po projekto finansavimo pabaigos turi būti užtikrintas investicijų tęstinumas Projektų taisyklių 27 skirsnyje nustatyta tvarka.

VII SKYRIUS APRAŠO KEITIMO TVARKA

61. Aprašo keitimo tvarka nustatyta Projektų taisyklių 11 skirsnyje.

62. Jei Aprašas keičiamas jau atrinkus projektus, šie pakeitimai, nepažeidžiant lygiateisiškumo principo, taikomi ir įgyvendinamiems projektams Projektų taisyklių 91 punkte nustatytais atvejais.

PRIEDAI:

1. Projekto tinkamumo finansuoti vertinimo lentelė.